

Модуль 2

“Сучасні виховні системи”

Мета модуля:

формування теоретичних знань, розвиток практичних умінь слухачів з питань упровадження виховних технологій, створення і функціонування виховних систем навчальних закладів, сприяння підвищенню рівня компетентності керівників НЗ у галузі виховної діяльності

За підсумками вивчення дисципліни студент мусить знати:

- **суть поняття «виховна система освітньої установи», структуру виховної системи освітньої установи;**
- **основні ознаки й особливості різних типів виховних систем;**
- **наукові основи виховних технологій;**
- **особливості конкретної виховної технології;**
- **особливості організації навчально-виховного процесу в умовах кредитно-модульної системи навчання**

За підсумками вивчення навчальної дисципліни слухач мусить уміти:

- визначати провідні педагогічні ідеї, види, структуру, етапи розвитку виховної системи НЗ
- координувати здійснення моніторингу ефективності розвитку виховної системи на основі звітних документів
- організовувати впровадження нових перспективних систем і технологій виховання в роботу освітніх закладів

Тема 4.

Виховна система навчального закладу: суть, структура, технологія моделювання

1. Суть понятия “Виховна система навчального закладу”

Актуальність проблеми:

одна з головних умов
успішного виховання
громадянина України –
системний характер
виховного процесу

Системний підхід

напряом методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів у сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи

Система:

множина взаємопов'язаних елементів, відокремлена від середовища, яка взаємодіє з ним як ціле і має мету свого існування

Розробленість питання в літературі:

- *засновники теорії виховних систем* – Л.І. Новикова, В.А. Караковський, Н.Л. Селіванова, Є.М. Степанов;
- *досліджували проблему використання системного підходу* – Ю.П. Сокольников, Н.Є. Щуркова, Є.В. Бондаревська, Г.І. Сорока

Система виховної роботи – це цілеспрямована, взаємопов'язана сукупність позаурочних заходів, що організують вільний час учнів.

Структурними елементами такої системи є різноманітні клуби, гуртки, творчі об'єднання учнів за інтересами, де вони знаходять задоволення своїх потреб, або набір КТС, традиційних свят тощо.

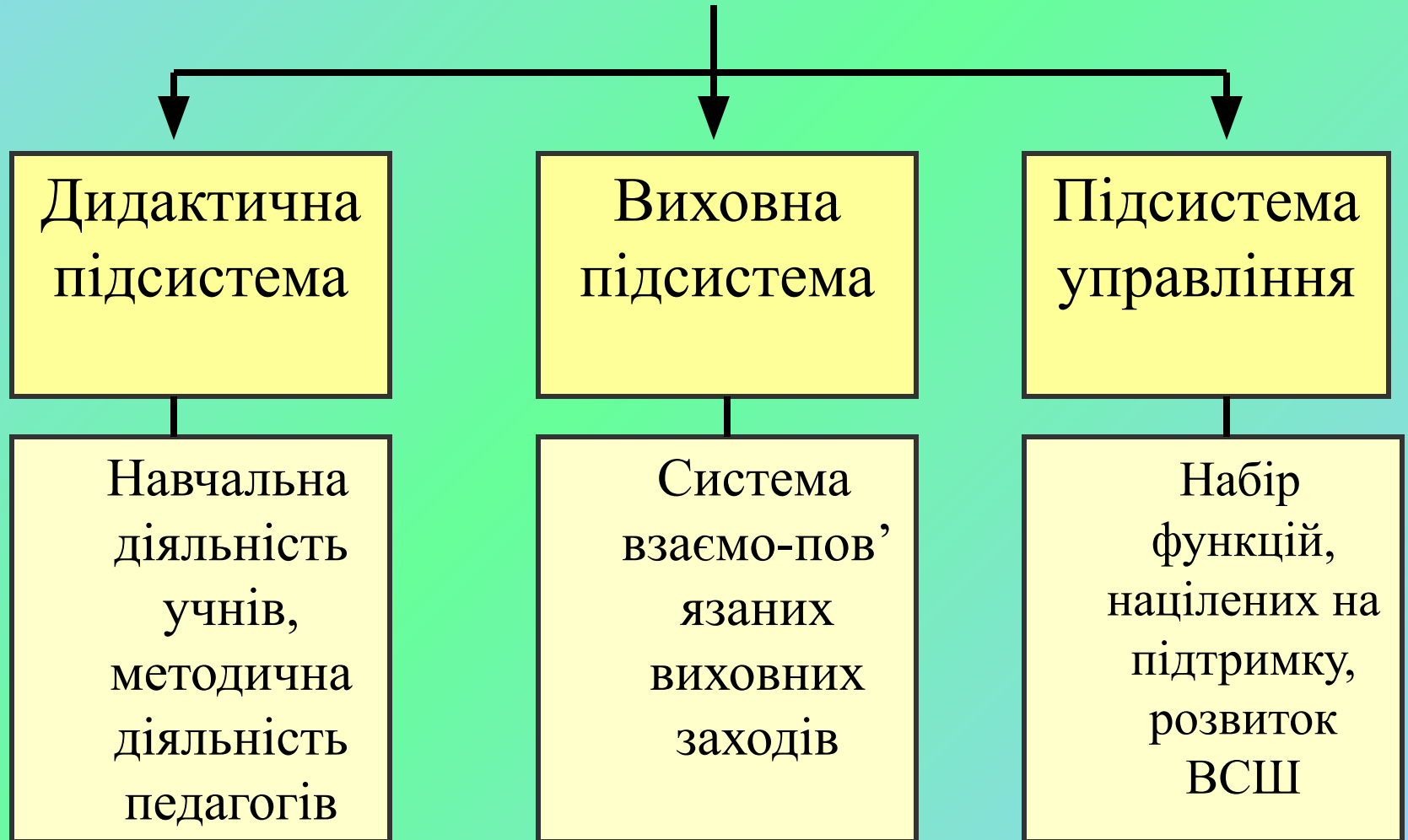
Виховна система –

цілісний соціальний організм, що виникає в процесі взаємодії основних компонентів виховання (цілі, суб'єкти, їх діяльність, спілкування, відносини, матеріальна база) і має такі інтегративні характеристики, як спосіб життя колективу, його психологічний клімат

**Виховна система закладу –
поняття більш широке, ніж
система виховної роботи.**

*Вона охоплює весь
педагогічний процес*

Складові частини виховної системи школи

Виховна система має особливі риси, які відображають конкретні умови виховання:

- контингент учнів;
- традиції;
- особливості оточення;
- можливості педагогічного колективу;
- творчий інтерес керівника

Доцільність створення виховної системи:

1. Відбувається інтеграція зусиль суб'єктів діяльності;
2. Освоюється середовище, розширюється вплив на особистість;
3. Економиться час і сили педагогічного колективу;
4. Створюються умови для самореалізації особистості учня, вчителя, батька.

2. Структура виховної системи:

- *Цілі*, що виражені у висхідній концепції;
- *Діяльність*, що забезпечує досягнення цільових орієнтирів;
- *Суб'єкти діяльності*, які беруть в ній участь;
- *Відносини*, які народжуються в процесі діяльності та спілкування;
- *Середовище системи*, освоєне суб'єктом;
- *Управління*, яке забезпечує розвиток системи

3. Характерні риси виховної системи НЗ

1. Система соціальна.
2. Система педагогічна.
3. Система ціннісно-орієнтована.
4. Система цілісна.
5. Система відкрита.
6. Система цілеспрямована.
7. Система складна й вірогідна.
8. Система самокерована, здатна до саморозвитку.

4. Функції виховної системи

- Розвивальна;
- Інтегрувальна;
- Регулювальна;
- Захисна;
- Компенсуюча;
- Корекційна

5. Етапи розвитку виховної системи

1. Етап становлення системи.
2. Етап відпрацювання системи.
3. Етап завершальний, кінцевого оформлення системи.
4. Етап оновлення системи, її перебудови.

1 етап розвитку ВСШ:

- вироблення нового педагогічного мислення;
- формування колективу однодумців;
- розроблення цілей і головних орієнтирів;
- *основні методи* – переконання, вимога, перспектива.

2 етап розвитку ВСШ:

- відпрацювання системи;
- розвиток самоуправління;
- затвердження системоутворювальних видів діяльності;
- відпрацювання педагогічних технологій;
- *основні методи* – організація різнобічної діяльності, мотивація, стимулювання

3 етап розвитку ВСШ:

- стабільне функціонування системи;
- дорослі й діти об'єднані спільною метою, діяльністю, відносинами співробітництва;
- у центрі уваги – виховання вільної, гуманної, духовної особистості;
- *основні методи* – самовиховання, перевиховання, самоуправління, саморозвитку, самоконтролю, самооцінки

4 етап розвитку ВСШ:

- розв'язання суперечностей між інтеграційними і дезінтеграційними процесами;
- перебудова еволюційним або революційним шляхом;
- *основні методи* – оновлення, зміни лідерів, розвитку творчості, створення інноваційних умов.

Результат:

*Оновлення системи або її
руйнація.*

Дезінтеграція відіграє позитивну
роль на 4 етапі розвитку
системи.

Рушійна сила
розвитку ВС –
розв'язання
суперечностей,
які виникають у
процесі її
розвитку

6. Основні типи суперечностей у процесі розвитку виховної системи НЗ

1. Між особистістю та системою.
2. Між матеріально-просторовим середовищем та системою.
3. Між соціальним середовищем та системою.
4. Між ситуацією та системою.

7. Технологія моделювання виховної системи навчального закладу

Педагогічна технологія -

Система взаємопов'язаних дій педагога, спрямована на досягнення цільових орієнтирів, якій властива економічність і керованість, яка сприяє планомірному й послідовному втіленню спроектованого процесу

Технологія - ланцюг послідовних дій

Технологія моделювання виховної системи закладу

1 крок –

формування ініціативної групи

Створюється у випадку незадоволеності
шкільним життям і бажанням його змінити

Ініціативна група формується обдуманно або стихійно.

До її складу запрошуються люди, які:

- усвідомлюють необхідність удосконалення і оновлення виховного процесу,
- хочуть стати ініціаторами змін,
- здатні втілювати нові педагогічні ідеї,
- користуються авторитетом,
- вміють системно мислити і діяти,
- володіють рефлексивними вміннями

2 крок –

формування членами ініціативної групи свого бачення теперішнього й майбутнього навчальної установи, її виховної системи

Завдання:

- виявити основні проблеми й недоліки в роботі,
- Провести діагностичні вимірювання,
- Вивчити науково-методичну літературу.

Використовуються методи мозкового штурму, діалогу для обговорення питань

3 крок -

пошук прихильників у
спільноті педагогів, учнів,
батьків

Завдання:

- Залучити лідерів учнівського, педагогічного й батьківського колективів,
- Проведення нарад, зборів з метою аналізу, виявлення проблем,
- Рефлексія, усвідомлене включення шкільної спільноти в режим розвитку

4 крок - встановлення контактів з науково-методичними центрами району, міста, області, окремими вченими і методистами

На стадії теоретичного обґрунтування моделі керівники й педагоги відчують утруднення

Шляхи розв'язання утруднень:

- Робота науковців в школі за сумісництвом на посаді заступника директора, завідуючого кафедрою тощо;
- Консультування у ВНЗ, методцентрах;
- Участь в науково-практичних конференціях, методологічних семінарах

5 крок - ознайомлення педагогів з теорією і практикою ВИХОВНИХ СИСТЕМ

Завдання:

- вивчення наукової літератури,
- відвідування навчальних закладів, що вже мають досвід застосування системного підходу,
- участь у роботі цільових курсів з проблем розвитку виховної системи

6 крок -

**розроблення програми
побудови моделі виховної
системи**

Необхідно:

- врахувати особливості шкільного колективу;
- ретельно спланувати термін виконання програми.

*Оптимальна тривалість побудови моделі виховної системи школи –
1-1,5 роки*

7 крок -

діагностика навчально-виховного процесу, аналіз умов розвитку особистості школярів, визначення виховного потенціалу оточуючого середовища

Завдання:

окреслити проблемне поле питань,
які розташувати в залежності від
ступеня їхнього впливу на
ефективність навчально-виховного
процесу

8 крок -

СТИМУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
педагогів, учнів, батьків щодо
формування образу
навчального закладу

Завдання:

- узгодження та інтеграція уявлень всіх членів шкільного колективу щодо основних складових образу школи

Засоби:

- конкурси фантастичних проєктів “Школа моєї мрії”,
- конкурси творів “Школа, в якій я хотів би вчитися”,
- конкурс ідей і проєктів “Майбутнє нашої школи”

9 крок -

створення творчих груп для
уточнення й розроблення
деталей образу школи

Деталізація образу навчального
закладу в групах, які виконують
1-2 завдання

10 крок - конструювання моделі виховної системи і складання програми її побудови

Програма розробляється **на**
п'ять років,

складається **1-2 особами**
(директор, його заступники)
на основі матеріалів,
підготовлених всім шкільним
співтовариством

Програма побудови виховної системи школи

Завдання	Діяльність учасників				Термін	Результати	
	Пе даг ог и	Учні	Батьки	Спільна		Про між ні	Кінце ві

11 крок -

умовне експериментування
реалізації концепції й
апробації окремих елементів
ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ШКОЛИ

12 крок -
обговорення в
шкільному
співтоваристві
моделей і
програми
побудови виховної
системи

Завдання:

- виявити ступінь відповідності підготовлених документів колективному задуму;
- перевірити готовність закладу до реалізації модельних уявлень;
- визначити форми подальшого обговорення програми – наради, батьківські збори, класні години тощо

13 крок -

науково-методична
експертиза моделі виховної
системи, затвердження
документів на педраді та
загальношкільній
конференції

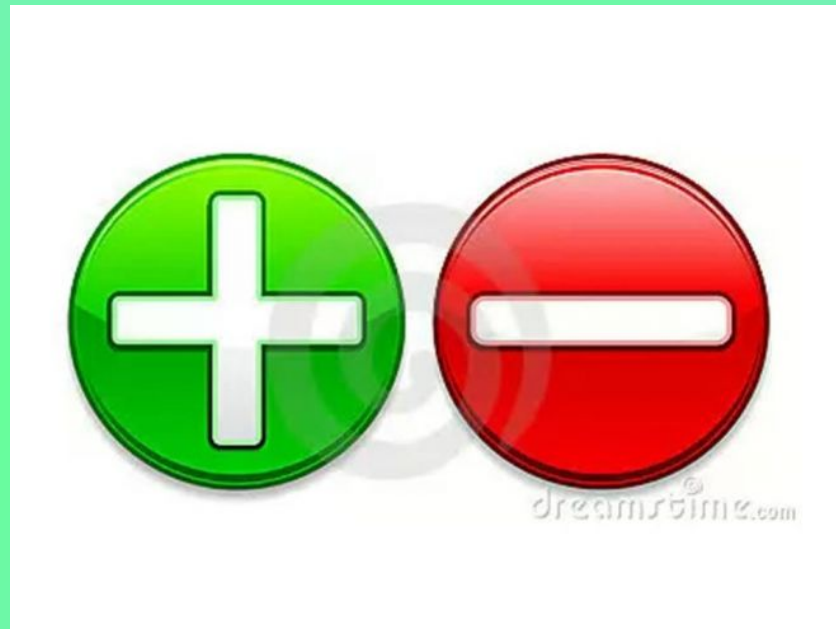
Завдання:

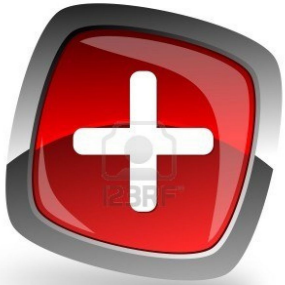
- внутрішня перевірка програми;
- зовнішня перевірка програми експертами;
- внесення коректив в програму;
- затвердження програми на педраді, загальношкільній конференції

Цей етап – *завершальний* у
побудові виховної системи
навчального закладу

Шкільне співтовариство *реалізує програму*,
спираючись на основні управлінські функції –
аналіз, цілепокладання, планування,
організацію, контроль, корекцію

Під час побудови виховної системи можна отримати як *позитивні*, так і *негативні результати*

Позитивні результати:

- підвищення якості навчально-виховного процесу;
- інтеграція зусиль усіх учасників навчально-виховного процесу;
- спільна мета, діяльність, цінності педагогічного, учнівського, батьківського колективів

Негативні результати:

- зайва регламентація та заорганізованість життя навчальної установи;
- гальмування розвитку самостійності дитини;
- перешкоджання розкриттю творчого потенціалу педагога

Для уникнення негативних
наслідків треба враховувати
закономірності процесу
розвитку виховної системи
навчального закладу

✓ Перевага внутрішньої
детермінації процесу над
зовнішньою
(здатність системи до
саморегуляції)

✓ Наявність і розв'язання
суперечностей між хаосом та
впорядкованістю, новаціями і
традиціями в життєдіяльності
СИСТЕМИ

✓ Випередження розвитку
структури в порівнянні з
функціями

✓ Виникнення криз, обумовлених
неузгодженістю структури і
функцій, що виражаються в
посиленні дезінтегруючих
тенденцій

✓ Модифікація основної
системоутворювальної
діяльності або зміна її змісту в
результаті подолання кризи

✓ Збереження в життєдіяльності
НЗ “зон невпорядкованості”

Висновки

Використання *системного підходу* в управлінні виховною діяльністю сприяє *цілісності* виховного процесу, *цілісному розвитку особистості*

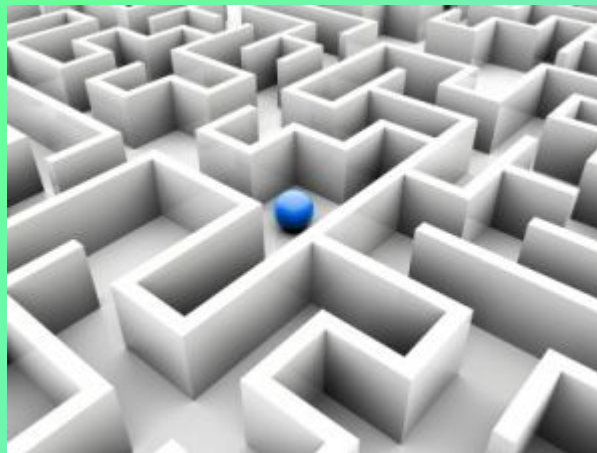

*Головним
системостворювальним
чинником* створення
виховної системи
навчального закладу є
цілі управління,
які залежать від
зовнішніх і внутрішніх
умов

Цілі виховної системи навчального закладу можуть бути різними:

- розвиток творчих здібностей вчителів та учнів;
- розвиток національної самосвідомості особистості;
- формування громадянської компетентності учнів;
- розвиток правової культури особистості і т.д.

8. Критерії оцінки рівня розвитку ВСНЗ

1-3 – критерії факту:

- 1) упорядкованість життя НЗ;
- 2) наявність сформованого єдиного колективу НЗ;
- 3) інтеграція виховних впливів.

4-6 – критерії якості:

- 4) ступінь наближення системи до поставленої мети;
- 5) загальний психологічний клімат у НЗ;
- 6) рівень вихованості випускників закладу

*Дякую
за увагу!*

